

Затверджено
Протокол № 1 річних Загальних зборів акціонерів
публічного акціонерного товариства
"Розрахунковий центр з обслуговування договорів
на фінансових ринках",
проведених дистанційно 28.04.2023

Звіт Правління ПАТ «РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР» за 2022 рік

Протягом 2022 року діяльність Правління ПАТ «РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР» (далі – Розрахунковий центр) була спрямована на забезпечення виконання функцій, передбачених Статутом та законодавством, зокрема, щодо провадження Розрахунковим центром клірингової діяльності з визначення зобов'язань та клірингової діяльності центрального контрагента за правочинами щодо цінних паперів, вчиненими на організованому ринку капіталу та поза ним.

Пріоритетними напрямками у роботі Правління у звітному році стали:

- безперервність діяльності під час воєнного стану
- вдосконалення технологічних процесів провадження діяльності та програмного забезпечення;
- клієнтоорієнтованість та надання якісних послуг клієнтам;
- розвиток законодавства, спрямований на посилення захисту активів клієнтів, управління ризиками та гарантування розрахунків.

СКЛАД ПРАВЛІННЯ

Станом на 31.12.2022 року:

Голова Правління – Ткаченко Олег Васильович

Член Правління - Гнатюк Ірина Володимирівна

Член Правління - Комісаров Євген Анатолійович

Член Правління - Константінов Олексій Анатолійович.

Протягом звітнього періоду змін у складі Правління не було.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ В РОБОТІ ПРАВЛІННЯ

Протягом звітнього періоду Правління регулярно проводило засідання, як чергові, так і позачергові. Всього у 2022 році Правлінням проведено 46 засідань, на яких приймалися рішення з питань поточної діяльності Розрахункового центру, обговорення та прийняття рішень з питань оперативного управління.

Зокрема, Правлінням розглядалися питання щодо роботи Розрахункового центру в умовах воєнного стану, затвердження внутрішніх положень, регламентів, порядків, інструкцій та змін до них, виконання заходів з фінансового моніторингу, проектів типових умов додаткових договорів з клієнтами, змін до тарифів на послуги Розрахункового центру, розгляду звітів структурних підрозділів, розгляду та затвердження проміжної фінансової звітності тощо. Регулярне обговорення на засіданнях Правління спільно з керівниками структурних підрозділів питань поточної діяльності Розрахункового центру забезпечило оперативне вирішення таких питань, прийняття ефективних рішень, забезпечення контролю за ходом їх виконання.

Забезпечення безперервної діяльності Розрахункового центру в умовах воєнного стану

Протягом 2022 року тривала робота з оновлення внутрішніх документів з питань забезпечення безперервності та відновлення діяльності Розрахункового центру.

Так, у квітні 2022 року Правлінням був представлений Наглядовій раді Розрахункового центру План дій на період воєнного стану щодо забезпечення безперебійної роботи Розрахункового центру.

Відповідно до прийнятих Наглядовою радою та Правлінням рішень у 2022 році було створено нову резервну систему на базі серверів, розташованих на території Європейського союзу. В новій резервній системі розміщено копії усіх інформаційних систем Розрахункового центру, забезпечено підключення клієнтів та працівників, налагоджено взаємодію з депозитаріями, розрахунковими банками, операторами організованих ринків капіталу. Забезпечено сталу синхронізацію баз даних інформаційних систем основного офісу з системами у новій резервній системі. Створено відповідні інструкції та відпрацьовано процедури переходу на використання її ресурсів працівниками та клієнтами Розрахункового центру. Відповідним чином доопрацьовано План забезпечення безперебійного функціонування та відновлення інформаційних систем.

Протягом 2022 року Розрахунковий центр безперервно здійснював свою діяльність та проводив розрахунки за правочинами щодо цінних паперів без жодного збою або зупинки в роботі.

Нові ліцензії

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку 27.01.2022 року прийняла рішення "Про видачу ліцензії на провадження професійної діяльності на ринках капіталу - клірингової діяльності: клірингової діяльності центрального контрагента Публічному акціонерному товариству "Розрахунковий центр з обслуговування договорів на фінансових ринках".

15 липня 2022 року Національний банк України видав Розрахунковому центру Ліцензію на здійснення валютних операцій. На підставі ліцензії Розрахунковий центр має право здійснювати розрахунки за валютними операціями на умовах "своп" та розрахунки в іноземній валюті за правочинами щодо облігацій внутрішньої державної позики України, номінованих в іноземній валюті, а також інші валютні операції, необхідні для здійснення/забезпечення таких розрахунків у межах клірингової діяльності центрального контрагента. Здійснення розрахунків в іноземній валюті за правочинами щодо облігацій внутрішньої державної позики України, номінованих в іноземній валюті, розпочато з 26 липня 2022 року – дати набрання чинності відповідними змінами до внутрішніх документів Розрахункового центру.

Клірингова діяльність

Розрахунковий центр має сучасну інфраструктуру, яка забезпечує ефективне виконання всього спектру послуг. Інфраструктура передбачає наявність відповідного технологічного приміщення, належних засобів зв'язку, засобів захисту інформації, сучасного програмно-технологічного комплексу власної розробки (для клірингової діяльності) та забезпечує якісне надання послуг клієнтам.

Розрахунковий центр для забезпечення виконання зобов'язань, допущених до клірингу, без ліцензії на провадження відповідного виду діяльності з торгівлі фінансовими інструментами має право виступати стороною деривативних контрактів та правочинів щодо фінансових інструментів, інших активів, допущених до торгів на регульованому ринку та багатосторонньому торговельному майданчику.

У зв'язку із введенням військового стану по всій території України та прийняттям Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) рішення про тимчасове зупинення обігу цінних паперів (окрім окремих випусків державних цінних паперів), а також проведення операцій в системі депозитарного обліку, кліринг та розрахунки за правочинами щодо таких цінних паперів, у тому числі за операціями в режимі "РЕПО з контролем ризиків", з

24 лютого 2022 року і до відновлення роботи депозитарної системи України (08 серпня 2022 року) Розрахунковим центром не проводилися (окрім операцій з облігаціями внутрішніх державних позик визначеними як «воєнні» та окремих операцій на підставі рішень НКЦПФР).

Загальна кількість договорів щодо державних цінних паперів, укладених на організаторах торгівлі у 2022 році, кліринг та розрахунки за якими здійснював Розрахунковий центр, склала понад 469 тисяч угод, що є більш, ніж у вісім разів більшим за аналогічний показник 2021 року. Загальна сума цих договорів у порівнянні з попереднім періодом зменшилася на 64% та склала 277,5 мільярдів гривень.

Показники ринку корпоративних цінних паперів у порівнянні з попереднім періодом суттєво зменшилися. Так, загальна кількість договорів щодо корпоративних цінних паперів, укладених на організаторах торгівлі у 2022 році зменшилася втричі до 2,7 тисяч угод, але загальна сума цих договорів збільшилась на 12% до 7,6 мільярдів гривень.

Протягом 2022 року поза організованими ринками капіталу не було укладено жодного договору щодо державних цінних паперів (з дотриманням принципу «поставка цінних паперів проти оплати»).

За корпоративними цінними паперами поза організованими ринками капіталу (з дотриманням принципу «поставка цінних паперів проти оплати») протягом 2022 року укладено 2 договори на загальну суму 30,9 мільйонів гривень.

Статистичні дані щодо відкритих / закритих клірингових рахунків / субрахунків учасників клірингу протягом 2022 року:

1) клірингових рахунків та клірингових субрахунків для колективного обліку клієнтів учасників клірингу:

- відкрито 22;
- закрито 27;

2) клірингових субрахунків для відокремленого обліку клієнтів учасників клірингу:

- відкрито 1217;
- закрито 139.

Всього станом на кінець 2022 року у Розрахунковому центрі відкрито:

- 396 рахунків / субрахунків учасників клірингу (у тому числі для колективного обліку клієнтів учасників клірингу) - в порівнянні з 2021 роком кількість зменшилась на 5 рахунків;
- 4069 субрахунків учасників клірингу (для відокремленого обліку) – в порівнянні з 2021 роком кількість збільшилась на 1069 субрахунків.

У 2022 році реалізовано можливість реєстрації вигодоодержувачів за субрахунками колективного обліку – фізичних осіб у автоматичному режимі шляхом надання Розрахунковому центру заяв на реєстрацію вигодоодержувачів – фізичних осіб у вигляді електронних повідомлень. Можливість реєстрації вигодоодержувачів – фізичних осіб у автоматичному режимі значно прискорила процес введення даних щодо вигодоодержувачів в систему клірингового обліку та надала змогу учасникам клірингу миттєво реєструвати великі обсяги вигодоодержувачів – фізичних осіб в системі клірингового обліку. Протягом 2022 року в системі клірингового обліку зареєстровано близько 108 тисяч вигодоодержувачів за субрахунками колективного обліку. Для порівняння, протягом 2021 року зареєстровано близько 4,2 тисячі вигодоодержувачів.

Протягом 2022 року не виявлено тенденції до зменшення або зростання кількості учасників клірингу. Станом на кінець 2022 року загальна кількість учасників клірингу склала 88.

14 вересня 2022 року відбувся рестарт ринку «РЕПО з контролем ризиків». Ринок РЕПО з контролем ризиків показав сталий розвиток до самого початку війни, коли середньоденна позиція учасників ринку досягла 1,5 млрд. грн. Дієва модель управління ризиками пройшла перевірку в тому числі і під час дії воєнного стану. Навіть через п'ять місяців після рішення регулятора про припинення обігу цінних паперів у учасників клірингу залишилась мотивація сумлінно виконувати свої обов'язки. Всі зобов'язання за угодами РЕПО, укладеними до 24 лютого 2022 року, були належним чином розраховані та жодного разу не були застосовані дефолтні

процедури. В дуже непростий час для нашої країни Розрахунковому центру вдалося зберегти довіру та позитивне ставлення учасників до ринку РЕПО.

	За результатами I кварталу 2022 року	За результатами II кварталу 2022 року	За результатами III кварталу 2022 року	За результатами IV кварталу 2022 року
Кількість договорів РЕПО, укладених/лонгованих Розрахунковим центром як центральним контрагентом	459	11	49	0
Сума зобов'язань, розрахованих протягом періоду, тис. грн	8 044 536, 369	361 179,062	185 114,938	0

Інформаційні технології

Розрахунковий центр у своїй діяльності використовує спеціалізований програмний продукт (далі – СПП) власної розробки:

- **прикладне програмне забезпечення “Клірингова система”** (далі - ПЗ “Клірингова система”), яке призначене для автоматизації процесів обліку та обігу клірингових активів щодо цінних паперів та клірингових активів щодо коштів на клірингових рахунках/субрахунках та виконання клірингових операцій;

- **прикладне програмне забезпечення “Інтернет-кліринг”** (далі – ПЗ “Інтернет-кліринг”), яке призначене для забезпечення віддаленого доступу учасників клірингу в режимі реального часу з використанням Web-технологій до клірингових рахунків/субрахунків та виконання операцій з кліринговими активами щодо цінних паперів та коштів, що обліковуються на клірингових рахунках/субрахунках.

Даний СПП розроблено з використанням світового досвіду створення надійних та безпечних автоматизованих систем, що використовуються для автоматизації процедур обліку та обігу клірингових активів щодо цінних паперів та коштів, процедур клірингу та розрахунків, та забезпечують необхідні швидкість та рівень автоматизації процесів вводу, передачі, обробки та зберігання інформації. СПП працює з використанням новітніх серверних платформ, операційних систем родини MS Windows та клієнт-серверних технологій.

Протягом 2022 року програмні комплекси Розрахункового центру було доопрацьовано для можливості проведення розрахунків в іноземній валюті та операцій з валютними свопами.

Підвищення ефективності системи фінансового моніторингу

Розрахунковий центр продовжував удосконалювати систему запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення шляхом застосування на постійній та безперервній основі, ризик-орієнтований підходу пропорційно характеру та масштабу своєї діяльності. Основні зусилля зосереджувались на забезпеченні виявлення, ідентифікації, оцінки всіх наявних та потенційних ризиків, притаманних ризик-профілю Розрахункового центру та його клієнтам, а також своєчасному розробленню заходів з управління такими ризиками та їх мінімізації.

Питання інформаційної безпеки

Для забезпечення захисту інформації у Розрахунковому центрі функціонує Комісія з управління інформаційною безпекою публічного акціонерного товариства "Розрахунковий центр з обслуговування договорів на фінансових ринках" - постійно діючий колегіальний орган з

впровадження системи управління інформаційною безпекою (далі – СУІБ) як комплексу організаційних, програмних, технічних і фізичних заходів, спрямованих на управління ризиками, що пов'язані з використанням у Розрахунковому центрі інформації та інформаційних технологій.

Серед основних заходів, з вдосконалення системи управління інформаційною безпекою та організації безперервної діяльності Розрахункового центру в умовах воєнного стану у 2022 році, можна виділити:

- впровадження нової технології обміну електронними документами з клієнтами з метою відмови від використання при цьому інформаційному обміні токенів. Для реалізації зазначеного рішення були розроблені та прийняті нові редакції Положення про Систему дистанційного обслуговування клірингових рахунків / субрахунків "Інтернет-кліринг" та Порядку виконання процедур відкриття клірингових рахунків / субрахунків, забезпечено проведення планової регенерації відкритих ключів усім клієнтам ПАТ «Розрахунковий центр» та організовано їх перепідключення за новою технологією з використанням захищених каналів зв'язку на базі програмного забезпечення FortiClient VPN;
- прийняття рішення щодо зміни технології обміну електронними документами з операторами організованого ринку капіталу, що також передбачало відмову від використання апаратних носіїв;
- підготовку та затвердження нових редакцій: Політики управління безперервністю діяльності, Плану забезпечення безперервної діяльності та дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій, Плану забезпечення безперервного функціонування і відновлення інформаційних систем, у т.ч. у якості додатку до останнього документу - Порядку переходу Розрахункового центру у режим роботи на базі резервної платформи;
- забезпечення поточного контролю за доступом до інформаційних ресурсів Розрахункового центру, моніторингу та виявлення можливих каналів несанкціонованого витоку службової інформації.

Розвиток законодавства

Протягом 2022 року Розрахунковий центр брав участь у підготовці та наданні пропозицій до законодавчих та нормативно-правових актів з метою вдосконалення законодавчої бази регулювання клірингової діяльності. Зокрема, при розробці проєкту змін до Закону України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки" були надані пропозиції дозволити кліринговим установам для здійснення розрахунків в іноземній валюті відкривати рахунки не лише в іноземних банках, а й в інших банках, які відповідають критеріям, встановленим Національним банком України. Відповідні зміни були прийняті Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення стабільності системи гарантування вкладів фізичних осіб» від 1 квітня 2022 року № 2180-IX.

Також за участі Розрахункового центру були підготовані зміни до низки нормативно-правових актів Національного банку України, що регламентують порядок та умови отримання центральним контрагентом ліцензії на здійснення валютних операцій та здійснення ним на підставі ліцензії розрахунків за валютними операціями на умовах "своп" та розрахунків в іноземній валюті за правочинами щодо облігацій внутрішньої державної позики України, номінованих в іноземній валюті, а також інших валютних операцій, необхідних для здійснення/забезпечення таких розрахунків у межах клірингової діяльності центрального контрагента.

Розрахунковий центр надавав пропозиції Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку до рішень, прийнятих з метою упорядкування проведення операцій на ринках капіталу на період дії воєнного стану, зокрема в частині особливостей здійснення клірингової діяльності під час дії воєнного стану та розрахунків за другою частиною операції РЕПО за договорами РЕПО щодо цінних паперів, укладеними до 24 лютого 2022 року.

Тарифна політика

У 2022 році вносились зміни до тарифів Розрахункового центру, пов'язані із впровадженням нових сервісів. Всі процедури затвердження тарифів виконувались у відповідності до наданих у 2019 році рекомендацій Антимонопольного комітету України щодо порядку формування тарифів на клірингові послуги, які не надаються іншими суб'єктами господарювання, та Тарифної політики.

Дотримання міжнародних стандартів PFMI

У 2020 році Національним банком України здійснене комплексне оцінювання Центрального контрагента – ПАТ «Розрахунковий центр» на відповідність Принципам для інфраструктур фінансового ринку (Principles for financial market infrastructures, CPMI IOSCO), за результатами якого надані рекомендації щодо дотримання зазначених принципів. З метою виконання рекомендацій НБУ Розрахунковим центром:

З метою виконання зазначених рекомендацій, розроблено План виконання рекомендацій НБУ щодо дотримання міжнародних стандартів PFMI (далі – План). Відповідно до Плану деякі рекомендації розділено на декілька окремих завдань з різними строками виконання. Загалом План містить 45 завдань з виконання 42 рекомендацій зі строками від 01.06.2021 року до 01.07.2023 року, перелік основних та співвиконавців та опис порядку / способу виконання відповідного завдання.

Попри воєнний стан Розрахунковим центром здійснювались заходи щодо виконання завдань, передбачених планом на 2022 рік, та відповідне звітування Наглядовій раді.

Фінансові показники

За звітний період, Розрахунковим центром та його дочірньою компанією надано наступні послуги та отримано відповідні доходи:

1) кліринг та розрахунки: дохід від надання клірингових послуг – 7685 тисяч гривень, порівняно із 9100 тисяч гривень за попередній рік;

2) чистий процентний дохід за облігаціями внутрішньої державної позики за звітний рік – 17902 тисяч гривень, порівняно із 18518 тисяч гривень за попередній період, а також чистий процентний дохід за залишками коштів, розміщеними на поточних рахунках в банках України 1623 тисячі гривень;

3) інші операційні доходи (включають: дохід від інвестиції в дочірню компанію, дохід від операційної оренди, комісійні доходи, зменшення/(збільшення) резервів за забезпеченнями, інші доходи, результат від операцій з іноземною валютою, результат від переоцінки іноземної валюти, комісійні витрати) - 10471 тисяч гривень, порівняно з 6457 тисяч гривень за минулий звітний період.

Таким чином, загальний дохід за звітний період складає 37681 тисяч гривень порівняно із 34075 тисяч гривень за 2021 рік. Прибуток до оподаткування за 2022 рік складає 2062 тисяч гривень, збиток за 2021 рік складає 5409 тисяч гривень, чистий прибуток за 2022 рік складає 1544 тисяч гривень, збиток за 2021 рік з урахуванням руху відстрочених податкових активів/зобов'язань - 5349 тисяч гривень.